

Пам'яті видатного вченого Ісаака Михайловича Трахтенберга (1923–2023)

27 січня 2023 року пішов з життя видатний український вчений у галузі медицини праці, профілактичної токсикології, медичної екології член-кореспондент НАН України, академік НАМН України, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії в галузі науки і техніки Ісаак Михайлович Трахтенберг.

Випускник Київського медичного інституту перших повоєнних років І. М. Трахтенберг розпочав свою науково-дослідницьку та педагогічну діяльність, яка тривала чверть віку в стінах того самого інституту. У 1972 році перейшов на дослідницьку роботу в Київський інститут гігієни праці та профзахворювань (нині Інститут медицини праці імені Ю. І. Кундієва Національної академії медичних наук України), де до останніх днів життя очолював науковий колектив токсикологів-експериментаторів.

Основні напрями наукової діяльності Ісаака Михайловича – експериментальна токсикологія, гігієна промислового середовища та довкілля, лікарська токсикологія.

Понад 75 років Ісаак Михайлович Трахтенберг плідно працював над фундаментальними та прикладними проблемами профілактичної медицини. Його наукові дослідження охоплюють різні аспекти гігієни й фізіології праці, промислової токсикології. З ім'ям академіка І. М. Трахтенберга пов'язана розробка низки найактуальніших гігієнічних проблем захисту виробничого й навколишнього середовища від хімічних забруднювачів, теорії й практики гігієнічного нормування та регламентації, заходів

*Ісаак Михайлович Трахтенберг
(11.11.1923–27.01.2023),
член-кореспондент НАН України,
академік НАМН України,
заслужений діяч науки і техніки,
лауреат Державної премії в галузі
науки і техніки*

щодо профілактики їхнього шкідливого впливу на здоров'я людини. Особливо великий вклад було внесено ним у вивчення проблеми «ртутної небезпеки», що знайшло відображення в його кандидатській та докторській дисертаціях: «К токсикологии органических соединений ртути – этилмеркурфосфата и этилмеркурхлорида» (1950 р.) і «Микромеркуриализм как гигиеническая проблема» (1964 р.), а також у низці монографій. Широко відомі також гігієнічні дослідження щодо комбінованої дії

важких металів і радіації. Велику увагу в своїй професійній діяльності І. М. Трахтенберг приділяв удосконаленню принципів і методів клініко-токсиколого-гігієнічних досліджень, а також проблемі біологічної норми та вікової працездатності людини, зокрема працездатності осіб похилого віку. Понад чверть століття професор І. М. Трахтенберг очолював експертну групу «Лікарська токсикологія» Державного експертного центру МОЗ України.

Кожен з напрямів у широкому спектрі наукових інтересів академіка І. М. Трахтенберга – це глибокі дослідження, результати яких узагальнено в написаних ним особисто монографіях або в колективних монографіях за його редакцією. Загалом число його публікацій перевищує 500, серед них понад 35 монографій, настанов, підручників. Він підготував і видав близько 30 науково-популярних книжок, брошур, нарисів.

Професор І. М. Трахтенберг був одним з фундаторів київської наукової школи профілактичної токсикології, яка органічно поєднала токсикологію та гігієну, фундаментальні дослідження та вирішення прикладних завдань. Під його керівництвом захищено 17 докторських і 42 кандидатських дисертацій.

Наукова діяльність академіка НАМНУ І. М. Трахтенберга відзначена Державною премією України в галузі науки і техніки (2002 р.), преміями НАМН України з профілактичної медицини (1995 р., 2002 р., 2009 р., 2015 р.), премією НАН України імені О. О. Богомольця (2009 р.), званням заслуженого діяча науки і техніки (1994 р.). Ісаак Михайлович удостоєний звань «Почесний член Наукового товариства гігієністів Болгарії» (1988 р.), «Почесний професор Інституту мікробіології та імунології

імені І. І. Мечникова» (2012 р.), «Почесний професор Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського» (2013 р.), «Почесний доктор Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького» (2013 р.), «Почесний професор Національного медичного університету імені О. О. Богомольця» (2018 р.).

За свою громадську та наукову діяльність І. М. Трахтенберг нагороджений орденом «За заслуги» III, II і I ступеня та 11 медалями, серед яких «За оборону Києва» і «За доблесну працю у період Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.», Почесними грамотами Верховної Ради України, Президії НАН і НАМН України, Міністерства охорони здоров'я України, почесними відзнаками державних і громадських організацій, у тому числі нагородами «Медаль імені М. М. Амосова» і «Медаль Леонардо да Вінчі» Європейської академії природничих наук.

Академік І. М. Трахтенберг завжди був активним учасником подій у науковій сфері, суспільному та культурному житті, натхненно працював на благо України, українського народу. Таким яскравим, енергійним, талановитим Ісаак Михайлович залишиться в пам'яті колег. Завжди будемо шанувати його – видатного вченого, учителя, людину глибоких і різносторонніх знань, громадського діяча, талановитого зберігача історії медичної науки, літератора!

*ВГО «Асоціація фармакологів
України»*

*ДУ «Інститут фармакології
та лікарської токсикології
НАМН України»*

*Редколегія журналу «Фармакологія
та лікарська токсикологія»*